

**PROIECTUL CONSILIULUI EUROPEI
„CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE JUSTIȚIE PENALĂ BAZAT PE
RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA”**

traducere neoficială

**AVIZUL EXPERTULUI LA PROIECTUL DE LEGE PENTRU MODIFICAREA UNOR ACTE
NORMATIVE (URMĂRIREA PENALĂ ȘI JUDECAREA CAUZEI PENALE ÎN LIPSA PERSOANEI)
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

elaborat de: dl Jeremy McBride

Iunie 2022

Avizul juridic a fost elaborat în cadrul proiectului Consiliului Europei „Consolidarea sistemului de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”, care face parte din Planul de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2021-2024.

A. INTRODUCERE

1. Aceste comentarii formulate de expert se referă la Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (urmărirea penală și judecarea cauzei penale în lipsa persoanei) din Republica Moldova („Proiectul de lege”).
2. Proiectul de lege a fost elaborat de Ministerul Justiției și a fost aprobat de Parlament în primă lectură.
3. Scopul Proiectului de lege este, conform Notei informative elaborate de Ministerul Justiției,

să perfecționeze legislația procesual penală a Republicii Moldova în partea ce ține de procedura de punere sub învinuire în lipsa persoanei, precum și judecarea cauzei în lipsa inculpatului, pentru cazurile în care persoana se sustrage de la urmărirea penală sau se eschivează de la participarea la procesul de judecată.

4. Modificările propuse în proiectul de lege se referă aproape integral la Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova („Codul”).¹
5. Comentariile expertului analizează conformitatea modificărilor Codului propuse în proiectul de lege cu standardele Consiliului Europei, în special Convenția Europeană a Drepturilor Omului („Convenția Europeană”), așa cum a fost elaborată în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului („Curtea Europeană”), care reflectă recomandările din Rezoluția (75) 11 a Comitetului de Miniștri privind criteriile care reglementează procedurile desfășurate în lipsa învinuitului².
6. Comentariile expertului trec mai întâi în revistă cerințele elaborate de Curtea Europeană în ceea ce privește urmărirea penală *in absentia*. În continuare, acestea examinează considerentele văzute ca impunând adoptarea prevederilor din proiectul de lege, astfel cum sunt prezentate în Nota informativă. Ulterior, acestea analizează, pe rând, prevederile individuale din proiectul de lege, înainte de a oferi o concluzie generală cu privire la compatibilitatea acestora cu standardele europene.
7. *Recomandările pentru orice acțiune care ar putea fi necesară pentru a asigura conformitatea cu standardele europene - fie în ceea ce privește modificarea, reconsiderarea sau eliminarea - sunt redactate cu caractere italice.*
8. Comentariile expertului au fost elaborate de către dl Jeremy McBride³ și au fost pregătite sub auspiciile proiectului Consiliului Europei „Consolidarea sistemului de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”.

---

¹ Există, de asemenea, un amendament subsecvent propus pentru Legea nr. 198/2007 privind asistența juridică garantată de stat, dar acesta nu este abordat în comentariile expertului.

² Adoptată de Comitetul de Miniștri la 21 mai 1975, în cadrul celei de-a 245-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor.

³ Avocat, Monckton Chambers, Londra.

Acestea s-au bazat pe traducerile în limba engleză ale proiectului de lege și ale Notei informative furnizate de Secretariatul Consiliului European.

B. PROCEDURILE *IN ABSENTIA* ȘI CONVENȚIA EUROPEANĂ

9. Utilizarea procedurilor *in absentia* este un mijloc larg răspândit de soluționare a procedurilor penale, care se regăsește în multe jurisdicții ale statelor membre ale Consiliului European, cu scopul de a spori eficiența justiției penale și de a combate infracționalitatea, în general.

10. Totuși, nu există nicio prevedere în Convenția Europeană care să se refere, în mod specific, la o urmărire penală care se desfășoară în lipsa învinutului.

11. Cu toate acestea, există patru prevederi care prezintă o relevanță deosebită pentru o astfel de urmărire penală, și anume articolul 6 alineatul (3) literele (a), (c), (d) și (e), care prevăd că:

Orice persoană acuzată de o infracțiune are următoarele drepturi minime:

(a) să fie informată, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și, în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;

...

(c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru remunerarea unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un apărător din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

(d) să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

(e) să beneficieze de asistența gratuită a unui interpret, dacă aceasta nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

12. După cum a precizat Marea Cameră a Curții Europene în cauza *Sejdovic c. Italiei*:

81. ... obiectul și scopul articolului, luate în ansamblu, arată că o persoană „învinuită de o infracțiune” are dreptul de a participa la audiere. În plus, literele (c), (d) și (e) din alineatul (3) garantează „oricărei persoane acuzate de o infracțiune” dreptul „de a se apăra personal”, „de a audia sau de a solicita audierea martorilor” și „de a fi asistată gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere”, și este dificil de înțeles cum și-ar putea exercita aceste drepturi fără a fi prezentă (a se vedea cauza Colozza, citată mai sus, § 27; cauza T. c. Italiei, citată mai sus, § 26; cauza F.C.B. c. Italiei, citată mai sus, § 33; și cauza Belziuk c. Poloniei, 25 martie 1998, § 37, Rapoarte 1998-II)⁴.

13. În plus, aceasta a observat că:

89. În conformitate cu articolul 6 alineatul (3) litera (a) din Convenție, orice persoană acuzată de o infracțiune are dreptul „de a fi informată, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa”. Această prevedere subliniază necesitatea de a acorda o atenție deosebită notificării privind „înaintarea acuzării” către învinuit. Ordonanța de punere sub învinuire joacă un rol crucial în procesul penal, întrucât din momentul în care este comunicată învinutului, acestuia i se aduce la cunoștință, în mod oficial, temeiul de fapt și de drept al învinuirilor care i se aduc (a se vedea cauza Kamasinski c. Austriei, 19 decembrie 1989, § 79, Seria A nr. 168).

---

⁴ Nr. 56581/00, 1 martie 2006.

90. Domeniul de aplicare al prevederii menționate mai sus trebuie evaluat în special prin prisma dreptului mai general la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 din Convenție. În materie penală, furnizarea de informații complete și detaliate cu privire la învinuirile aduse împotriva unui inculpat și, în consecință, calificarea juridică pe care instanța ar putea să o adopte în cauză, reprezintă o condiție prealabilă esențială pentru garantarea caracterului echitabil al procedurii (a se vedea cauza *Pélissier și Sassi c. Franței* [CG], nr. 25444/94, § 52, CEDO 1999-II).

14. Totuși, aceste cerințe nu înseamnă că desfășurarea unui proces *in absentia* va atrage, în mod necesar, o încălcare a articolului 6⁵.

15. În opinia Curții Europene, astfel cum este exprimată în hotărârea sa în cauza *Sejdovic*, va exista o negare a justiției doar dacă o persoană condamnată în cadrul unui astfel de proces:

nu poate obține ulterior de la o instanță care a audiat-o, o nouă hotărâre pe fond asupra temeiniciei acuzației, în fapt și în drept, în cazul în care nu s-a stabilit că aceasta a renunțat la dreptul său de a se prezenta și de a se apăra (a se vedea cauza *Colozza*, citată mai sus, § 29; cauza *Einhorn c. Franței* (dec.), nr. 71555/01, § 33, CEDO 2001-XI; cauza *Krombach c. Franței*, nr. 29731/96, § 85, CEDO 2001-II; și cauza *Somogyi c. Italiei*, nr. 67972/01, § 66, CEDO 2004-IV) sau că a avut intenția să se sustragă de la proces (a se vedea cauza *Medenica*, citată mai sus, § 55).

83. Convenția lasă statelor contractante o largă libertate de decizie în ceea ce privește alegerea mijloacelor calculate a asigura că sistemele lor juridice sunt în conformitate cu cerințele articolului 6. Sarcina Curții este de a stabili dacă rezultatul cerut de Convenție a fost atins. În mod special, trebuie să se demonstreze că mijloacele procedurale oferite de legislația și practica internă sunt eficiente atunci când o persoană învinuită de o infracțiune nu a renunțat la dreptul său de a se prezenta și de a se apăra și nici nu a încercat să se sustragă de la proces (a se vedea cauza *Somogyi*, citată mai sus, § 67).

84. De asemenea, Curtea a statuat în continuare că obligația de a garanta dreptul unui inculpat de a fi prezent în sala de judecată - fie în cadrul primei proceduri împotriva sa, fie în cadrul unui nou proces - reprezintă una dintre cerințele esențiale ale articolului 6 (a se vedea cauza *Stoichkov c. Bulgariei*, nr. 9808/02, § 56, 24 martie 2005). În consecință, refuzul de a redeschide procedurile desfășurate în lipsa învinuitului, în absența oricărui indiciu că învinuitul a renunțat la dreptul de a se prezenta în timpul procesului, a fost considerat drept o „negare flagrantă a justiției”, ceea ce corespunde noțiunii de procedură „contrară în mod vădit prevederilor articolului 6 sau principiilor consacrate de acesta” (ibid., §§ 54-58).

85. Curtea a statuat, de asemenea, că redeschiderea termenului de recurs împotriva unei condamnări *in absentia*, în cazul în care inculpatul a avut dreptul de a participa la audierea în fața instanței de apel și de a solicita admiterea de noi probe, a implicat posibilitatea unei noi determinări de fapt și de drept a învinuirii penale, astfel încât procedura în ansamblul ei, să poată fi considerată echitabilă (a se vedea cauza *Jones c. Regatului Unit* (dec.), nr. 30900/02, 9 septembrie 2003).

16. Cu toate acestea, trebuie să se fi depus eforturi diligente pentru a notifica persoana învinuită cu privire la audierea în cadrul căreia urma să fie judecată, chiar dacă acestea

---

⁵Curtea este pe deplin conștientă de problemele care pot fi cauzate de absența unui învinuit; „Așa cum a fost subliniat de către Guvern, imposibilitatea de a ține un proces *in absentia*, poate paraliza desfășurarea urmăririi penale, în sensul că poate duce, de exemplu, la dispersarea probelor, la expirarea termenului de urmărire penală sau la o eroare judiciară” (cauza *Colozza c. Italiei*, nr. 9024/80, 12 februarie 1985, alin. 29).

s-ar fi dovedit a fi nereușite⁶, cu excepția cazului în care aceasta nu a fost disponibilă pentru a fi informată⁷.

17. Astfel, un proces *in absentia* ar putea fi compatibil cu Convenția Europeană în cazul în care există o oportunitate reală de a redeschide orice procedură - atât în ceea ce privește aspectele de drept, cât și cele de fapt - care au condus la o condamnare.

18. În acest sens, este esențial ca orice decizie luată pentru a refuza redeschiderea unei proceduri care a condus la o condamnare *in absentia* să fie suficient motivată și să nu implice o aplicare excesiv de formală a normelor procedurale aplicabile.⁸

---

⁶ Cauza *Colozza c. Italiei*, nr. 9024/80, 12 februarie 1985; „De fapt, Curtea nu se referă aici la un învinuit care a fost notificat personal și care, după ce a fost informat cu privire la motivele învinuirii, a renunțat, în mod expres, la exercitarea dreptului său de a se prezenta și de a se apăra. Autoritățile italiene, bazându-se doar pe o prezumție (...), au dedus din statutul de „latitante” pe care i l-au atribuit dlui Colozza că a existat o astfel de renunțare. În opinia Curții, această prezumție nu a constituit o bază suficientă. Examinarea faptelor nu relevă faptul că reclamantul ar fi avut vreo bănuială cu privire la deschiderea unei proceduri penale împotriva sa; s-a considerat că acesta a avut cunoștință de procedură, doar pe baza sesizărilor depuse inițial la grefa judecătorului de instrucție și ulterior la grefa instanței. În plus, încercările efectuate pentru a-l găsi au fost inadecvate: acestea s-au limitat la apartamentul la care fusese căutat în zadar în 1972 (via Longanesi) și la adresa care figura în registrele de la Registratura Generală (via Fonteiana), deși se știa că acesta nu mai locuia acolo (...). În cauză, Curtea acordă o importanță deosebită faptului că anumite servicii ale procuraturii din Roma și ale poliției din Roma au reușit, în cadrul altor proceduri penale, să obțină noua adresă a dlui Colozza (a se vedea paragraful 15 de mai sus); a fost astfel posibilă localizarea acestuia chiar dacă - așa cum a menționat Guvernul cu titlu de justificare - nu era disponibilă nicio bază de date. Este greu de conciliat situația constatată de Curte cu diligența pe care statele contractante trebuie să o exercite pentru a se asigura că drepturile garantate de articolul 6 (art. 6) sunt exercitate într-o manieră efectivă (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea în cauza *Artico* din 13 mai 1980, seria A nr. 37, pct. 18, alin. 37). În concluzie, din materialele înaintate Curții nu reiese că Dl. Colozza a renunțat la exercitarea dreptului său de a se prezenta și de a se apăra sau că a încercat să se sustragă justiției. Prin urmare, nu este necesar să se decidă dacă o persoană învinuită de o infracțiune, care, de fapt, se sustrage, pierde astfel beneficiul drepturilor în cauză” (alin. 28) (referință omisă). A se vedea, de asemenea, cauza *Bacaksiz c. Turciei*, nr. 24245/09, 10 decembrie 2019; „58. Prin urmare, în ceea ce privește prima întrebare, Curtea trebuie să examineze dacă autoritățile naționale au dat dovadă de suficientă diligență în eforturile lor de a-l localiza pe reclamant și de a-l informa cu privire la procedura civilă. În acest sens, atunci când instanța de judecată a solicitat asistență din partea Direcției de Securitate relevante pentru a determina adresa actuală a reclamantului, după prima încercare eșuată de a i se înmâna citația, Curtea observă că Direcția de Securitate a răspuns instanței de judecată cu două posibile adrese la care ar putea fi găsit reclamantul: adresa care a fost dată de reclamant instanței civile, unde livrarea se încercase deja, dar fusese nereușită; și o altă adresă declarată de către reclamant ca fiind adresa sa de serviciu atunci când își înmatriculase mașina, unde nu s-a încercat, până în prezent, livrarea de către instanța de judecată. Deși, în aceste circumstanțe, ar fi fost mai potrivit și mai rezonabil să se încerce la adresa de serviciu a reclamantului, instanța civilă a ales să trimită din nou citația la vechea adresă de domiciliu a reclamantului, deși era evident în zadar să facă acest lucru. Ultimul pas al instanței de judecată, care a fost acela de a afișa citația la intrarea în clădirea de la vechea adresă a reclamantului și de a o considera ca fiind notificată sau comunicată, se califică cu greu a fi un efort rezonabil de a informa un inculpat cu privire la procedurile împotriva sa. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că eforturile instanței de judecată de a localiza reclamantul nu au fost conforme cu Convenția. În acest sens, afirmația potrivit căreia instanțele naționale au comunicat decizia în conformitate cu prevederile juridice interne nu este suficientă în sine pentru a exonera statul de obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 din Convenție”. Cf. cauza *Lena Atanasova c. Bulgariei*, nr. 52009/07, 26 ianuarie 2017, în care s-a constatat că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile și necesare pentru a se asigura că reclamanta se va prezenta în fața instanței districtuale pentru procesul său, dar că aceasta nu a putut fi localizată la adresele pe care le-a furnizat.

⁷ Cauza *Dembukov c. Bulgariei*, nr. 68020/01, 28 februarie 2008.

⁸ A se vedea cauza *Lobzhanidze și cauza Peradze c. Georgiei*, nr. 21447/11, 27 februarie 2020; „90. Mai important, atunci când a respins, printr-o hotărâre definitivă, cererea de admitere a recursului împotriva condamnării reclamantului de către instanța de fond, singura constatare a instanței de apel a fost că documentele disponibile în fața sa nu au evidențiat voința reclamantului ca recursul să fie audiat în absența sa,

19. În plus, o cerință pentru a putea solicita o rejudicare pentru o persoană judecată *in absentia*, care nu a avut cunoștință de urmărirea sa penală și de învinuirile care i s-au adus sau a încercat să se sustragă de la proces sau a renunțat fără echivoc la dreptul său de a se prezenta în fața instanței de judecată, de a se prezenta în fața autorităților naționale și de a furniza o adresă de reședință în țara în cauză în timpul procedurii penale este susceptibilă a fi considerată disproporționată în cazul în care nu locuiește în țara respectivă, iar acest lucru ar implica predarea sa în custodie în această țară pentru a-și asigura dreptul de a fi rejudecat chiar înainte de luarea deciziei de redeschidere.⁹

---

astfel cum stipula prevederea legală privind procedura de recurs referitor la condamnarea *in absentia* (...). Cu toate acestea, Curtea observă că legea în cauză nu a precizat cum ar fi trebuit să fie exprimată o astfel de voință. Prin urmare, un astfel de refuz, fără a aborda existența împrumutării extinse emise de reclamant, după ce, aparent, acesta a luat cunoștință de hotărârea pronunțată împotriva sa și care îl autoriza pe apărătorul său să inițieze și să urmeze toate recursurile în fața instanțelor interne în locul său (...), a constituit o aplicare insuficient motivată și excesiv de formală de către instanța de apel a unei norme de procedură” (referință omisă).

⁹ A se vedea cauza *Sanader c. Croației*, nr. 66408/12, 12 februarie 2015; „85. În primul rând, această cerință prevedea, în esență, că persoanele condamnate *in absentia* la pedeapsa cu închisoarea, care nu locuiau pe teritoriul Croației, așa cum a fost cazul în prezenta cerere (a se vedea paragraful 25 de mai jos), nu puteau solicita, în principiu, redeschiderea automată a procedurii, decât dacă acestea se prezentau în persoană în fața autorităților judiciare croate, ceea ce ar însemna, în mod normal, că ar fi fost private de libertate în baza condamnării lor (...). Doar atunci, după admiterea redeschiderii, care, potrivit materialelor disponibile în fața Curții, putea dura chiar mai mult de o lună (...), și odată ce o astfel de hotărâre a devenit definitivă, se suspenda executarea pedepsei și, dacă nu existau alte motive care să justifice detenția preventivă, persoana în cauză era eliberată până la proces (...). 86. În ceea ce privește sugestia Guvernului potrivit căreia executarea pedepsei ar putea fi amânată chiar înainte de a se lua o hotărâre cu privire la cererea de redeschidere, Curtea constată mai întâi că o astfel de posibilitate se referă, în primul rând, la solicitările de rejudicare bazate pe fapte și probe noi, și nu la solicitările de rejudicare automată a celor judecați *in absentia* (...). În orice caz, o astfel de posibilitate este discreționară, deoarece legislația internă relevantă nu prevede posibilitatea ca persoana condamnată să solicite aplicarea acesteia și, în cazul unui rezultat nefavorabil, să aibă posibilitatea de recurs (...). În plus, materialele de care dispune Curtea nu arată că o astfel de considerație a fost acordată în cazul reclamantului (...). Prin urmare, având în vedere că Convenția este concepută pentru a „garanta nu drepturi care sunt teoretice sau iluzorii, ci drepturi care sunt practice și efective” (...) Curtea nu poate accepta că o astfel de posibilitate a fost suficient de probabilă în practică. 87. În acest sens, având în vedere obligația persoanelor care nu au locuit pe teritoriul Croației de a se prezenta în fața autorităților judiciare croate, ca o condiție pentru solicitarea unei noi judecări a cauzei, ceea ce, în mod normal, ar duce la arestarea lor în baza condamnării *in absentia*, Curtea reiterează, astfel cum s-a explicat deja mai sus, că nu se poate pune problema ca un învinuit să fie obligat să se predea în custodie pentru a-și asigura dreptul de a fi rejudecat în condiții care sunt în conformitate cu articolul 6 din Convenție (...). 88. Aceasta nu aduce, desigur, în discuție dacă, în cadrul noii proceduri, prezența reclamantului la proces trebuie să fie asigurată prin dispunerea arestului preventiv al acestuia sau prin aplicarea altor măsuri prevăzute în temeiul legislației interne relevante (...). Cu toate acestea, dacă este cazul, aceasta trebuie să aibă un temei juridic diferit - acela al unei bănuieli rezonabile că reclamantul a comis infracțiunea în cauză și existența unor „motive relevante și suficiente” pentru detenția sa (...). 89. În al doilea rând, chiar ținând cont de circumstanțele particulare ale prezentei cauze, care se referă la învinuiri grave de crime de război, Curtea consideră că obligația ca o persoană judecată *in absentia* să se prezinte în fața autorităților naționale și să ofere o adresă de reședință în Croația în timpul urmăririi penale, pentru a putea solicita o rejudicare, este nerezonabilă și disproporționată din punct de vedere procedural (...). 90. În această privință, Curtea observă că, conform legislației interne relevante, simpla redeschidere a procedurii nu are niciun efect asupra validității pe fond a hotărârii pronunțate în procedura anterioară. O astfel de hotărâre rămâne în vigoare până la finalul rejudicării și numai atunci poate fi anulată parțial sau integral, sau rămâne pe deplin în vigoare (...). Astfel, dacă instanțele de judecată naționale ar fi acceptat solicitarea reclamantului și ar fi dispus rejudicarea procesului, aceasta ar fi amânat executarea hotărârii (...), dar condamnarea sa nu ar fi fost afectată ca atare. În același timp, autoritățile naționale i-ar fi permis reclamantului să aibă posibilitatea de a solicita o rejudicare fără a-l aduce într-o situație în care ar fi negociat această posibilitate cu libertatea sa. În acest caz, ar fi fost responsabilitatea reclamantului să participe efectiv și cu diligență la procedură. Nerealizarea acestui lucru ar fi condus, în mod

20. Cu toate acestea, nu este necesară redeschiderea procedurii în cazul în care fie persoana în cauză a renunțat la dreptul de a se prezenta și de a se apăra, fie aceasta a încercat efectiv să se sustragă de la proces.
21. Cu toate acestea, orice procedură care este redeschisă trebuie să respecte pe deplin toate cerințele prevăzute în articolul 6.
22. În plus, Curtea Europeană a subliniat că orice renunțare, atunci când aceasta este invocată pentru a elimina necesitatea de a permite redeschiderea procedurii, trebuie să fie stabilită într-un mod neechivoc și să fie însoțită de garanții minime proporționale cu importanța sa, precum și să nu contravină unui interes public important.¹⁰
23. Acest lucru are implicații, în special, în ceea ce privește formularea oricăror concluzii cu privire la motivele pentru care o persoană a lipsit de la proces.
24. După cum a declarat Curtea în cauza *Sejdovic*:

87. Curtea a statuat că, în cazul în care o persoană învinuită de o infracțiune nu a fost notificată personal, nu se poate deduce doar din simpla sa calitate de „fugar” (latitante), care se întemeiează pe o prezumție, cu o bază factuală insuficientă, că aceasta a renunțat la dreptul său de a se prezenta la proces și de a se apăra (a se vedea cauza *Colozza*, citată mai sus, § 28). De asemenea, a avut ocazia să sublinieze că, înainte de a se putea spune că un învinuit a renunțat, în mod implicit, prin comportamentul său, la un drept important în temeiul articolului 6 din Convenție, trebuie să se demonstreze că acesta ar fi putut prevedea, în mod rezonabil, care vor fi consecințele comportamentului său (a se vedea cauza *Jones*, citată mai sus).

88. În plus, unei persoane acuzate de o infracțiune nu trebuie să i se lase sarcina de a dovedi că nu a urmărit să se sustragă justiției sau că absența sa s-a datorat unui caz de forță majoră (a se vedea cauza *Colozza*, citată mai sus, § 30). În același timp, este la latitudinea autorităților naționale să evalueze dacă învinuitul a arătat un motiv întemeiat pentru absența sa sau dacă au existat

---

legitim, la întreruperea procedurii și la menținerea condamnării sale anterioare (...)” (referințe de caz și referințe încrucișate omise).

¹⁰ A se vedea cauza *Bacaksız c. Turciei*, nr. 24245/09, 10 decembrie 2019; „60. În ceea ce privește argumentul Guvernului potrivit căruia reclamantul nu putea să nu fi avut cunoștință de procedurile civile inițiate împotriva sa, întrucât în cadrul procedurii penale această instanță a solicitat anumite documente și probe de la instanța civilă, Curtea observă că există mai multe referiri la procedurile civile în procesele-verbale ale ședințelor Curții Penale, precum și în hotărârile acesteia. În aceste condiții, în documentele respective nu există referiri la numele părților din procedura civilă, un aspect important, întrucât în accidentul rutier au fost implicați mai mult de doi conducători auto, mai mulți pasageri răniți și două societăți de asigurare. Deși Curtea este de acord cu Guvernul că reclamantul ar fi putut bănui că procedura civilă în cauză îl privea, lipsa sa de diligență nu este suficientă pentru ca Curtea să considere că aceasta a echivalat cu o renunțare explicită și neechivocă la dreptul de a participa la procedura civilă. Același lucru este valabil și în ceea ce privește argumentul Guvernului potrivit căruia lipsa de diligență a reclamantului în ceea ce privește actualizarea adresei sale în Registrul de trafic rutier trebuie considerată a fi o renunțare. Curtea reiterează, în această privință, că principala condiție prealabilă pentru a renunța la un drept este ca persoana în cauză să cunoască existența dreptului respectiv și, prin urmare, să aibă cunoștință, de asemenea, și de procedura aferentă (a se vedea cauza *Dilipak și Karakaya*, § 87; cauza *Aždajić*, § 58; și cauza *Gyuleva*, § 42, toate citate mai sus). Prin urmare, aceasta respinge argumentele Guvernului cu privire la aceste puncte”. A se vedea cauza *Lena Atanasova c. Bulgariei*, nr. 52009/07, 26 ianuarie 2017, în care s-a stabilit că reclamanta a fost informată, în mod corespunzător, cu privire la existența unei proceduri penale împotriva sa, precum și cu privire la infracțiunile de care era învinuită. Într-adevăr, aceasta recunoscuse infracțiunile și își exprimase disponibilitatea de a negocia condițiile de condamnare și, prin urmare, ar fi putut anticipa, în mod rezonabil, că va fi citată să se prezinte în fața instanțelor de judecată. Cu toate acestea, ea a părăsit adresa pe care o indicase anterior autorităților, fără a le anunța schimbarea de adresă. Astfel, Curtea Europeană a considerat că reclamanta a renunțat, în cunoștință de cauză și în mod valabil, implicit, la dreptul de a se prezenta personal în fața instanțelor de judecată, în cadrul procedurii penale desfășurate împotriva sa.

elemente în dosarul cauzei care să justifice constatarea că acesta a fost absent din motive independente de voința sa (a se vedea cauza *Medenica*, citată mai sus, § 57).

25. Desigur, nu poate exista nicio renunțare atunci când un învinuit are cunoștință de procedurile în cauză, dar îi este imposibil să participe la acestea, cum ar fi în cazul în care este deținut într-o altă țară.¹¹
26. În mod similar, trebuie să existe dovezi incontestabile că o persoană a încercat să se sustragă de la proces, atunci când se încearcă să se împiedice rejudecarea acesteia, după o eventuală condamnare *in absentia*.
27. În orice caz, dreptul unei persoane învinuite de o infracțiune în temeiul articolului 6 alineatul (3) litera (a) de a fi informată cu promptitudine, într-o limbă pe care o înțelege și, în mod detaliat, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa, se aplică și în cazul în care aceasta este absentă de la proces.
28. Prin urmare, pentru a stabili dacă un proces a fost echitabil - în special în cazurile în care învinuitul a renunțat la dreptul de a se prezenta și de a se apăra, iar procedura nu este redeschisă - este important ca acesta să fi primit informații complete și detaliate cu privire la învinuirile care i se aduc și, prin urmare, la calificarea juridică pe care instanța ar putea să o adopte în această privință.
29. În plus, în cauza *Sejdovic*, Curtea Europeană a evidențiat, de asemenea, că dreptul oricărei persoane învinuite de o infracțiune de a fi apărută, în mod efectiv, de un

---

¹¹ A se vedea, de exemplu, cauza *Hokkelling c. Olandei*, nr. 30749/12, 14 februarie 2017; „59. În ceea ce privește prezenta cauză, Curtea observă de la bun început că nimic nu sugerează faptul că reclamantul nu a avut intenția de a participa la ședința pe fond a Curții de Apel. În acest sens, faptele din prezenta cauză sunt în contrast evident cu cele din cauza *Medenica*. De asemenea, deși apărătorului reclamantului i s-a oferit - și a făcut uz de - posibilitatea de a efectua apărarea în absența reclamantului, acesta a solicitat atât înainte, cât și în timpul ședinței de judecată o amânare pentru a-i permite reclamantului să fie prezent în persoană (a se vedea paragrafele 17-20 de mai sus). În acest sens, prezenta cauză diferă, în mod semnificativ, de cauza *De Groot*. Având în vedere jurisprudența prezentată în cele trei paragrafe precedente, Curtea consideră că reclamantul avea dreptul de a participa la ședința Curții de Apel privind fondul cauzei sale. 60. Cauza în speță este, în esența sa, identică cu cauza *F.C.B. c. Italiei*. În această cauză, o instanță de judecată italiană a continuat procesul unui învinuit absent, deși autoritățile italiene primiseră informații oficiale potrivit cărora învinuitul se afla în detenție în Olanda. În respectiva cauză, Curtea a observat că nimic nu indica faptul că Dl. F.C.B. ar fi intenționat să renunțe la dreptul său de a se prezenta la proces și de a se apăra (a se vedea cauza *F.C.B. c. Italiei*, citată mai sus, § 33). 61. Refuzul Curții de Apel de a lua în considerare măsurile care i-ar fi permis reclamantului să folosească dreptul său de a participa la audierea pe fond este cu atât mai greu de înțeles cu cât Curtea de Apel a mărit pedeapsa reclamantului de la patru ani și șase luni la opt ani, ceea ce însemna că, după întoarcerea în Olanda, reclamantul trebuia să execute o pedeapsă care se adăuga la pedeapsa Curții Regionale pe care acesta o executase deja (a se vedea paragrafele 15 și 31 de mai sus). 62. Curtea este de acord cu Guvernul că arestarea reclamantului în Norvegia a fost o consecință directă a propriului său comportament (a se compara, *mutatis mutandis*, cauza *F.C.B. c. Italiei*, citată mai sus, § 35). De asemenea, aceasta recunoaște ca fiind legitime interesele rudelor supraviețuitoare ale victimei și ale societății, în ansamblul lor, de a vedea că procesul penal împotriva reclamantului se încheie la timp. Chiar și așa, având în vedere locul de frunte pe care dreptul la un proces echitabil îl ocupă într-o societate democratică în sensul Convenției, Curtea nu poate constata că prezența reclamantului la audieri în timpul procedurii în primă instanță și în etapele inițiale ale procedurii de apel sau desfășurarea activă a apărării de către avocat pot compensa absența învinuitului în persoană (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Zana*, citată mai sus, § 72). 63. În consecință, a existat o încălcare a articolului 6 §§ 1 și 3 (c) din Convenție”.

avocat, deși nu este absolut, este unul dintre caracteristicile fundamentale ale unui proces echitabil, astfel încât:

93. Este de competența instanțelor de judecată să se asigure că un proces a fost echitabil și, în consecință, că apărătorul care participă la proces cu scopul aparent de a apăra acuzatul în lipsa acestuia are posibilitatea de a face acest lucru (a se vedea cauza Van Geyselghem, citată mai sus, § 33; cauza Lala, citată mai sus, § 34; și cauza Pelladoah, citată mai sus, § 41).

30. Astfel, recurgerea la judecarea cauzei *in absentia* poate fi compatibilă cu Convenția Europeană atât timp cât sunt respectate, în mod corespunzător, cerințele de mai sus referitoare la:

- renunțare;
- informații privind acuzarea;
- reprezentare juridică; și
- redeschiderea procedurilor în urma unei condamnări.

31. Nerespectarea aspectelor aplicabile ale acestor cerințe stabilite mai sus a fost constatată în cauza *Sejdovic*, Curtea Europeană considerând că:

105. ... reclamantul, care a fost judecat *in absentia* și nu s-a demonstrat că a încercat să se sustragă de la proces sau că a renunțat fără echivoc la dreptul său de a se prezenta în instanță, nu a avut posibilitatea de a obține o nouă determinare a temeiniciei învinuirilor care i se aduc, de către o instanță care l-a audiat în conformitate cu drepturile sale la apărare.

și a aplicat, în mod consecvent, aceste cerințe în multe cauze ulterioare¹².

32. Acest lucru înseamnă că se poate recurge la judecarea cauzei *in absentia* în cazul în care (a) învinuitul are cunoștință de procedurile împotriva sa, dar fie alege să se sustragă de la acestea, fie renunță la dreptul său de a participa la acestea și (b) în cazul în care nu are cunoștință de proceduri. Totuși, în acest din urmă caz, compatibilitatea cu Convenția Europeană poate fi asigurată doar prin oferirea unei posibilități de redeschidere a procedurii, odată ce a luat cunoștință de acestea.

33. De asemenea, trebuie remarcat faptul că aceste cerințe sunt, de asemenea, reflectate în dreptul de a fi prezent la proces și la un nou proces, în articolele 8 și 9 din Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.¹³

---

¹² A se vedea, de exemplu, cauza *Shkalla c. Albaniei*, nr. 26866/05, 10 mai 2011, cauza *Stoyanov c. Bulgariei*, nr. 39206/07, 31 ianuarie 2012, cauza *Idalov c. Rusiei* [CG], nr. 5826/03, 22 mai 2012; cauza *Izet Haxhia c. Albaniei*, nr. 34783/06, 5 noiembrie 2013; și celelalte cauze menționate în această secțiune.

¹³ Articolul 8 prevede că: „1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate au dreptul de a fi prezente la propriul proces. 2. Statele membre pot să prevadă că un proces care poate duce la o hotărâre privind vinovăția sau nevinovăția persoanei suspectate sau acuzate poate avea loc în absența persoanei în cauză, cu condiția ca: (a) persoana suspectată sau acuzată să fi fost informată în timp util cu privire la proces și la consecințele neprezentării; sau (b) persoana suspectată sau acuzată care a fost informată cu privire la proces să fie reprezentată de un avocat mandatat, care a fost numit fie de către persoana suspectată sau acuzată, fie de

C. CONSIDERENȚELE APLICABILE LA ADOPTAREA PROIECTULUI DE LEGE

34. Nota informativă face referire la existența anumitor lacune - atât în Cod, cât și în practica organelor de urmărire penală - în ceea ce privește finalizarea urmăririi penale, înaintarea acușării și trimiterea cauzei în instanța de judecată, în cazul în care aceste acțiuni procesuale urmează să se desfășoare în absența învinuitului.
35. În mod special, principala problemă este considerată a avea legătură cu situațiile în care nu este posibilă urmărirea penală deoarece persoana în cauză se sustrage sau locul aflării acesteia nu este stabilit.
36. Ca urmare, se consideră că există:
- o necesitate stringentă de operare a unor modificări de ordin legislativ, pentru a permite efectuarea și implicit finalizarea urmăririi penale în absența învinuitului.
37. Ca răspuns la această necesitate, Nota informativă explică faptul că ceea ce se propune în proiectul de lege sunt două mecanisme care ar permite finalizarea urmăririi penale și înaintarea acușării în lipsa învinuitului.
38. Primul ar fi utilizarea comisiilor rogatorii pentru a întreprinde toate acțiunile procesuale necesare pentru transmiterea cauzei în instanța de judecată - și anume, înaintarea acușării în prezența avocatului, explicarea conținutului învinuirii, înmânarea copiei ordonanței de punere sub învinuire, luarea cunoștinței cu materialele cauzei, audierea învinuitului și așa mai departe - în situațiile în care învinuitul se sustrage de la urmărirea penală, iar locul aflării acestuia peste hotarele țării este cunoscut.

---

către stat. 3. O hotărâre luată în conformitate cu alineatul (2) poate fi pusă în executare împotriva persoanei suspectate sau acuzate în cauză. 4. Atunci când statele membre prevăd posibilitatea desfășurării proceselor în lipsa persoanelor suspectate sau acuzate, dar condițiile prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol nu pot fi îndeplinite din cauză că suspectul sau inculpatul nu poate fi localizat în pofida eforturilor rezonabile depuse în acest scop, statele membre pot să prevadă că o hotărâre poate fi totuși luată și pusă în executare. În acest caz, statele membre se asigură că, atunci când persoanele suspectate sau acuzate sunt informate cu privire la hotărâre și, în special, atunci când sunt reținute, acestea sunt informate și despre posibilitatea de a contesta hotărârea și despre dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac, în conformitate cu articolul 9. 5. Prezentul articol nu aduce atingere normelor naționale conform cărora judecătorul sau instanța competentă poate să excludă temporar o persoană suspectă sau acuzată de la proces, atunci când acest lucru este necesar pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor penale, cu condiția ca dreptul la apărare să fie respectat. 6. Prezentul articol nu aduce atingere normelor naționale care prevăd desfășurarea în scris a procedurilor sau a anumitor faze ale acestora, cu condiția respectării dreptului la un proces echitabil." Articolul 9 prevede că: „Statele membre se asigură că, atunci când persoanele suspectate sau acuzate nu au fost prezente la procesul lor și condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul (2) nu au fost îndeplinite, persoanele în cauză au dreptul la un nou proces sau la o altă cale de atac care permite reexaminarea pe fond a cauzei, inclusiv examinarea unor probe noi, și care ar putea duce la anularea hotărârii inițiale.” În acest sens, statele membre se asigură că persoanele în cauză suspectate și acuzate au dreptul de a fi prezente, de a participa efectiv, în conformitate cu procedurile prevăzute de legislația națională și de a-și exercita dreptul la apărare.”

39. Al doilea mecanism ar fi înaintarea acuzării în lipsa învinuitului de către judecătorul de instrucție la solicitarea procurorului, dispunând astfel finalizarea urmăririi penale în absența învinuitului și remiterea unei copii a ordonanței de punere sub învinuire contra semnăturii apărătorului ales sau celui care acordă asistență juridică garantată de stat. Acest lucru ar permite, astfel, finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului. Utilizarea acestui mecanism este propusă pentru situațiile în care învinuitul a dispărut, sustrăgându-se de la urmărirea penală sau locul aflării lui nu este stabilit și doar numai pentru anumite infracțiuni și în cazul în care învinuitul nu este minor.
40. În ceea ce privește cel de-al doilea mecanism, Nota informativă evidențiază faptul că va fi necesară demonstrarea necesității recurgerii la acest mecanism.
41. În completarea celui de-al doilea mecanism, Nota informativă indică faptul că Proiectul de lege ar urma să prevadă o procedură de reluare a examinării cauzei penale după o examinare în lipsa inculpatului.
42. Se subliniază faptul că:
- Procedura reluării examinării unei cauze a unui condamnat definitiv judecat în lipsă este o procedură necesară, care vine să asigure existența unui proces echitabil pentru fiecare persoană, însă această procedură nu trebuie utilizată în mod automat și nici ca o consecință a atitudinii culpabile sau abuzive a inculpatului, ci este necesar ca aplicabilitatea sa să fie analizată de instanță în cadrul unei proceduri contradictorii și conforme cerințelor unui proces echitabil.
43. Prin urmare, se indică faptul că Proiectul de lege va prevedea anumite motive pentru care reluarea cauzei nu se poate realiza, și anume când, persoana condamnată a fost informată despre procesul penal și a lipsit în mod nejustificat de la judecarea cauzei, și persoana condamnată și-a desemnat un apărător ales care a participat la orice etapă a procesului penal.
44. Nota informativă indică, de asemenea, procedura de consultare urmată în scopul elaborării Proiectului de lege, care a implicat instituțiile de stat relevante, Uniunea Avocaților din Republica Moldova și anumite organizații neguvernamentale.
45. În sprijinul propunerilor din Proiectul de lege, Nota informativă face referire la aranjamentele comparabile din mai multe state membre ale Consiliului Europei și, de asemenea, la anumite aspecte ale jurisprudenței Curții Europene referitoare la procedurile penale desfășurate *in absentia*.
46. Expunerea jurisprudenței Curții Europene este corectă.
47. În plus, schema pe care Nota informativă o propune în proiectul de lege poate fi considerată, în principiu, ca fiind în conformitate cu cerințele elaborate de Curtea Europeană, pentru a se asigura că procedurile *in absentia* sunt conforme cu dreptul la un proces echitabil prevăzut în articolul 6 din Convenția Europeană.

D. ANALIZA FIECĂREI PREVEDERI ÎN PARTE

48. Modificările propuse la Cod iau forma fie a unor modificări și completări la prevederile existente în acesta, fie a introducerii unor articole complet noi. Discuția privind fiecare dintre modificările propuse se va face fie sub titlul articolului existent din Cod, fie al celui care urmează să fie inserat.

49. Unele dintre modificările propuse sunt, pur și simplu, consecințe ale altora mai importante și, prin urmare, nu vor necesita, în general, prea multe comentarii.

Articolul 41

50. Modificarea propusă ar adăuga un punct 6⁵), care ar include autorizarea finalizării urmăririi penale în lipsa învinuitului, pe lista competențelor judecătorilor de instrucție.

51. Deoarece competența judecătorului de instrucție în ceea ce privește o astfel de autorizare este tratată într-o propunere de modificare a articolului 300, care este discutată mai jos,¹⁴ această modificare propusă nu este problematică în sine.

Articolul 52

52. Modificarea propusă ar adăuga o frază la alineatul (1) punctul 16), care ar include finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului, pe lista atribuțiilor procurorului.

53. Întrucât finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului este tratată într-o propunere de nou articol 291¹, discutată mai jos,¹⁵ această modificare propusă nu este problematică în sine.

Articolul 64

54. Modificările propuse ar presupune adăugarea a două prevederi la drepturile și obligațiile bănuitului, și anume: (a) obligația de a se prezenta la citirea organului de urmărire penală și de a comunica schimbarea domiciliului său și (b) dreptul de a fi informat în scris de către organul respectiv că neprezentarea nemotivată pentru înaintarea acuzării nu împiedică finalizarea urmăririi penale (noul alineat 3²) și transmiterea cauzei penale în instanța de judecată în lipsa persoanei care se sustrage de la urmărirea penală (noul alineat 4²).

55. Nu există nicio incompatibilitate cu drepturile unui bănuit, în temeiul Convenției Europene, de a fi obligat să se prezinte ca răspuns la o citație notificată, în mod

---

¹⁴ A se vedea alin. 140-141.

¹⁵ A se vedea alin. 91-129.

corespunzător, sau de a furniza informații cu privire la modificările aduse domiciliului său,¹⁶ primul set de modificări propuse nu este problematic.

56. În plus, întrucât finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului și transmiterea cauzei penale în fața instanței în lipsa unei persoane considerate a se sustrage de la urmărirea penală ar putea ridica probleme în ceea ce privește respectarea dreptului la un proces echitabil în temeiul articolului 6 din Convenția Europeană, care este discutat în continuare,¹⁷, cel de-al doilea set de modificări propuse nu ridică probleme.

Articolul 66

57. Modificarea propusă ar presupune introducerea - prin completarea alineatului (5) cu punctul 1¹) - a obligației de a informa organul de urmărire penală sau instanța de judecată cu privire la schimbarea domiciliului în lista drepturilor și obligațiilor învinuitului, respectiv ale inculpatului.
58. După cum s-a menționat deja,¹⁸ o astfel de obligație nu este contrară niciunui drept în temeiul Convenției Europene. Prin urmare, această prevedere nu este problematică.

Articolul 69

59. Modificările propuse se referă la alineatele (1) și (2).
60. În primul caz, se va adăuga un nou punct - 14) - pentru a face obligatorie participarea apărătorului la procesul penal, dacă

procesul penal se desfășoară în lipsa învinuitului sau, după caz, a inculpatului, care se sustrage de la urmărirea penală sau judecată.

61. La aceasta din urmă, ar urma să se adauge un nou punct - 4) - care să prevadă că participarea apărătorului în cadrul procesului penal este în aceeași măsură obligatorie din momentul în care

învinuitul, inculpatul se sustrage de la urmărirea penală sau judecată și procesul penal se desfășoară în lipsă.

62. În ambele cazuri, obligația participării unui apărător al învinuitului sau inculpatului reprezintă o garanție potențial importantă pentru asigurarea echității procedurilor în

---

¹⁶ Astfel, nerespectarea unei citații sau nerespectarea obligației de a dezvălui locul aflării unei persoane ar constitui - în cazul în care acest lucru este prevăzut de lege - o încălcare a unei obligații impuse de lege, permițând privarea de libertate în temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (b) din Convenția Europeană (a se vedea, cauza *Harkmann c. Estoniei*, nr. 2192/03, 11 iulie 2006, respectiv, cauza *Paradis c. Germaniei* (dec.), nr.4065/04, 4 septembrie 2007) și, prin urmare, răspunderea penală pentru o astfel de nerespectare nu ar fi, în principiu, inadmisibilă.

¹⁷ A se vedea discuția referitoare la prevederile din proiectul de lege începând de la articolul 291¹.

¹⁸ A se vedea alin. 55 de mai sus.

cauză și va fi cu precădere importantă atunci când nu există nicio posibilitate de redeschidere a acestor proceduri odată ce învinuitul sau inculpatul este suspus controlului autorităților.¹⁹

63. Cu toate acestea, îndeplinirea sau nu, în mod efectiv, a acestei funcții de garantare va depinde de capacitatea reală a apărătorului de a reprezenta în mod efectiv interesele învinuitului, inculpatului.²⁰

64. *Prin urmare, este necesară revizuirea permanentă a aranjamentelor privind asigurarea participării apărătorului și privind răspunsul la orice situație în care devine evident faptul că o astfel de reprezentare se dovedește a nu fi eficientă.*

65. Cu toate acestea, modificările propuse nu sunt problematice în sine.

Articolul 235

66. Modificarea propusă ar implica introducerea unui alineat complet nou - alineatul (4) - care ar face referire la informațiile care trebuie furnizate bănuțului, învinuitului sau inculpatului, în cazul în care acesta este citat.

67. Informația ar fi că:

neprezentarea nemotivată la organul de urmărire penală sau a instanței de judecată nu împiedică finalizarea urmăririi penale, judecarea și pronunțarea hotărârii judecătorești pe fondul cauzei în lipsa persoanei citate în mod legal.

68. După cum s-a remarcat deja,²¹ nu există nicio incompatibilitate cu drepturile unui bănuț, în temeiul Convenției Europene, de a fi obligat să se prezinte ca răspuns la o citație care a fost notificată, în mod corespunzător, și acest lucru ar fi valabil în egală măsură și în cazul în care persoana citată²² este învinuitul sau inculpatul.

69. Prin urmare, modificarea propusă nu este problematică.

Articolul 282

70. Modificările propuse ar implica adăugarea a două alineate complete noi, alineatele (5) și (6).

71. Alineatul (5) ar considera că acuzarea a fost înaintată învinuitului în patru situații - (a) acesta a dispărut, (b) s-a sustras de la urmărirea penală, (c) locul aflării acestuia nu a fost stabilit în urma investigațiilor de căutare și (d) nu a fost posibilă asigurarea prezenței acestuia - iar finalizarea urmăririi penale a fost autorizată în conformitate cu

---

¹⁹ A se vedea alin. 29 de mai sus.

²⁰ Ceva ce nu s-a constatat că s-a petrecut, de exemplu, în cauza *Bogumil c. Portugaliai*, nr. 35228/03, 7 octombrie 2008 și cauza *Güvec c. Turciei*, nr. 70337/01, 20 ianuarie 2009.

²¹ A se vedea alin. 55 de mai sus.

²² Într-adevăr, aceasta a fost situația în cauza *Harkmann c. Estoniei*, nr. 2192/03, 11 iulie 2006.

condițiile noului articol 291^{1,23} cu condiția ca o copie a ordonanței de punere sub învinuire să fie adusă la cunoștința învinuitului contra semnăturii apărătorului său.

72. Alineatul (6) ar prevedea ca acuzarea să fie dispusă prin comisie rogatorie în conformitate cu condițiile noului articol 282¹²⁴, dacă s-a stabilit că locul aflării învinuitului este peste hotarele țării și nu a fost posibilă asigurarea prezenței acestuia în fața procurorului.
73. Pare neadecvat ca alineatul (5) să facă distincția între dispariția și sustragerea de la urmărirea penală și investigațiile de căutare, care nu stabilesc locul aflării persoanei, deoarece primele două posibilități ar putea fi concluzii trase din imposibilitatea de a stabili locul aflării persoanei în anumite cazuri, deși astfel de concluzii nu ar fi, în mod necesar, justificate în toate cazurile.
74. După cum arată, în mod clar, jurisprudența Curții Europene,²⁵ este necesar să se demonstreze diligența cuvenită pentru a asigura participarea unui învinuit la procedura penală care îl implică, înainte ca aceasta să se desfășoare *in absentia*.
75. Prin urmare, ar fi mai coerent cu această abordare să se precizeze că investigațiile de căutare nu au stabilit locul aflării învinuitului sau că au stabilit că acesta se sustrage de la urmărirea penală.
76. În plus, nu este necesar să se precizeze, în mod suplimentar sau alternativ, că nu a fost posibilă asigurarea prezenței persoanei, deoarece aceasta este o consecință necesară a faptului că nu se poate stabili locul aflării sau că se sustrage de la urmărirea penală.
77. *Prin urmare, este necesară reformularea alineatului (5) prin prisma observațiilor din cele două alineate precedente.*

Articolul 282¹

78. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă introdusă în Cod, care ar face referire la înaintarea acuzării atunci când, în conformitate cu prima parte a alineatului (1),

Învinuitul se sustrage de la urmărirea penală, iar locul aflării acestuia peste hotarele țării este cunoscut

79. În această situație, procurorul ar fi autorizat, în temeiul celei de-a doua părți a alineatului (1), să se adreseze prin comisie rogatorie autorităților „din statul în care învinuitul se ascunde” pentru a-i fi înaintată acuzarea.
80. Diferența de limbaj între cele două părți ale alineatului este neadecvată, întrucât faptul că o persoană se sustrage de la urmărirea penală nu înseamnă că se va ascunde

---

²³ A se vedea alin. 91-129 de mai jos.

²⁴ A se vedea alin. 78-88 de mai jos.

²⁵ A se vedea alin. 16 de mai sus.

de cineva în statul în cauză. Într-adevăr, Nota informativă recunoaște că aceasta este o situație în care locul aflării persoanei în cauză este cunoscut.²⁶

81. Prin *urmare, este necesar să se înlocuiască expresia de mai sus, din a doua parte a alineatului (1), cu o frază de genul "din statul în care se cunoaște că se află învinuitul"*.
82. Al doilea alineat se referă la cererea de comisie rogatorie, care, în afară de cerințele prevăzute în articolul 537 din Cod privind conținutul și forma cererii de comisie rogatorie, trebuie să cuprindă solicitări referitoare la: înaintarea acuzării învinuitului în prezența avocatului; explicarea conținutului învinuirii, precum și a drepturilor și obligațiilor învinuitului, inculpatului, care sunt prevăzute în articolul 66 din Cod; înmânarea unei copii a ordonanței de punere sub învinuire și a informației scrise privind drepturile și obligațiile învinuitului; audierea învinuitului; și remiterea actelor care confirmă executarea cererii de comisie rogatorie.
83. Conținutul alineatului (2) propus este, în general, adecvat.
84. Cu toate acestea, nu există niciun detaliu cu privire la modul în care este ales avocatul - probabil avocatul învinuitului; acesta este ales doar de către învinuit sau poate fi numit unul în cazul în care acesta nu are unul, iar cheltuielile vor fi suportate de statul în cauză.
85. Cu toate acestea, se presupune că articolul 69 alineatul (3) din Cod - în temeiul căruia responsabilitatea de a asigura participarea obligatorie a unui apărător la procesul penal va reveni coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței - va fi aplicabil.
86. *Cu toate acestea, ar fi de dorit ca acest lucru să fie confirmat.*
87. Conform alineatului (3) se impune ca ordonanța de punere sub învinuire și informația scrisă privind drepturile și obligațiile prevăzute în articolul 66 din Cod să fie anexate la cererea de comisie rogatorie.
88. Această cerință este pe deplin adecvată.

Articolul 287¹

89. Schimbarea propusă ar califica prevederea de la alineatul (1) punctul 1) privind suspendarea urmăririi penale în cazul în care învinuitul a dispărut, se sustrage de la urmărirea penală sau judecată, sau locul aflării lui nu este stabilit.
90. Calificativul ar fi că o astfel de suspendare nu trebuie să aibă loc „cu excepțiile prevăzute la articolul 291¹”.

---

²⁶ A se vedea alin. 38 de mai sus.

91. Această calificare este doar o consecință a noului articol 291¹ propus și, prin urmare, nu este în sine problematică.

Articolul 291¹

92. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă introdusă în Cod și ar viza finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului.

93. Conform alineatului (1), procurorul, fie prin ordonanță motivată din oficiu, fie la solicitarea organului de urmărire penală, ar putea dispune finalizarea urmăririi penale în absența învinuitului.

94. Procurorul ar putea face acest lucru numai dacă (a) învinuitul a dispărut, se sustrage de la urmărirea penală sau dacă locul aflării lui nu este stabilit în urma investigațiilor de căutare sau (b) dacă nu a fost posibil să se înainteze acuzarea în conformitate cu articolul 282¹, adică prin comisie rogatorie.

95. După cum s-a observat anterior,²⁷ este inadecvat să se facă distincția între dispariție și sustragerea de la urmărirea penală și investigațiile de căutare care nu stabilesc locul aflării persoanei, deoarece primele două posibilități ar putea fi concluzii trase din imposibilitatea stabilirii locului aflării persoanei în unele cazuri, deși astfel de concluzii nu ar fi, în mod necesar, justificate în toate cazurile.

96. Prin *urmare, este necesară reformularea acestei părți a alineatului (1), în modul sugerat anterior pentru noul alineat (5) de la articolul 282.*

97. Formularea alineatului (1) este, de asemenea, ușor ciudată, prin faptul că face referire la procurorul care dispune finalizarea urmăririi penale, referindu-se, în același timp, la acesta prin înaintarea demersului judecătorului de instrucție prin care solicită acordul de finalizare a urmăririi penale.

98. *În măsura în care aceasta nu este o problemă de traducere, ar fi mai puțin ambiguu dacă alineatul (1) ar face referire doar la posibilitatea ca procurorul să solicite acordul judecătorului de instrucție privind finalizarea urmăririi penale, în circumstanțele specificate.*

99. Alineatul (1) prevede, de asemenea, ca ordonanța procurorului să fie însoțită de

informațiile apărătorului ales sau a apărătorului care acordă asistență juridică garantată de stat.

100. Existența unor astfel de informații este, în mod clar, importantă.

101. Cu toate acestea, nu este clar cum urmează să fie stabilit acest lucru și, în mod special, cum urmează să fie desemnat un avocat în lipsa unui apărător ales, înainte ca

---

²⁷ A se vedea alin. 73 de mai sus.

solicitarea să fie remisă judecătorului de instrucție. În ceea ce privește acest ultim aspect, este posibil ca aceasta să fie responsabilitatea procurorului, în conformitate cu articolul 69 alineatul (3) din Cod²⁸, dar acest lucru nu reiese clar din text.

102. *Prin urmare, este necesară clarificarea modului în care se preconizează a fi stabilite informațiile relevante și, după caz, a fi desemnat un apărător, înainte de remiterea unui demers judecătorului de instrucție.*
103. Alineatul (2) stipulează cinci condiții, care trebuie îndeplinite în mod cumulativ, pentru ca finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului să fie posibilă.
104. Acestea sunt că: (a) în privința persoanei a fost emisă o ordonanță de punere sub învinuire; (b) persoana este învinuită de comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave din Codul Penal; (c) persoana se sustrage de la urmărirea penală sau judecată și nu a fost posibilă asigurarea prezenței sale în fața organului de urmărire penală; (d) în privința învinuitului au fost dispuse investigații în vederea căutării; și (e) persoana nu este minoră.
105. Curtea Europeană nu a abordat problema potrivit căreia utilizarea procedurilor *in absentia* ar putea fi inadecvată în cazul infracțiunilor mai puțin grave. Cu toate acestea, natura infracțiunilor cărora le este aplicabilă o astfel de procedură în temeiul articolului 2911, nu pare deloc disproporționată.²⁹
106. Trebuie remarcat faptul că lista de condiții utilizează litera b) de două ori, atât în textul original, cât și în traducerea în limba engleză.
107. *Prin urmare, este necesară corectarea listei în această privință.*
108. În afară de specificarea tipului de infracțiuni implicate și a faptului că persoana implicată nu este minoră, există atât o suprapunere, cât și o contradicție între termenii de la alineatul (1) și cei de la alineatul (2).
109. În primul rând, din formularea alineatului (1), este evident faptul că o ordonanță de punere sub învinuire trebuie să fi fost emisă înainte să fie posibilă înaintarea unui demers judecătorului de instrucție.
110. În al doilea rând, alineatul (2) face referire doar la faptul că persoana s-a sustras de la urmărirea penală, în timp ce alineatul (1) face referire, de asemenea, și la faptul că persoana a dispărut sau că locul aflării acesteia nu este stabilit și că cererea de comisie rogatorie nu a fost posibilă, acestea nefiind circumstanțe care să implice, în mod necesar, faptul că persoana s-a sustras de la urmărirea penal.

---

²⁸ A se vedea alin. 85 de mai sus.

²⁹ A se vedea *chestiunea* în cauza *lordachi și alții c. Moldovei*, nr. 25198/02, 10 februarie 2009, la alin. 44 cu privire la seria de infracțiuni acoperite de competențele de interceptare

111. Circumstanțele în care se consideră că o persoană a dispărut sau că locul aflării acesteia nu este stabilit pot fi considerate ca fiind cele care implică faptul că nu a fost posibilă asigurarea prezenței sale în fața organului de urmărire penală dar această frază nu este prezentată ca o alternativă la sustragerea de la urmărirea penală, având în vedere utilizarea lui „și” la punctul în cauză.
112. În al treilea rând, la alineatul (2) se stipulează că au fost dispuse investigațiile de căutare, în timp ce alineatul (1) face referire la faptul că locul aflării persoanei nu a fost stabilit în urma acestor investigații. Distincția dintre cele două formulări este importantă, deoarece aceasta din urmă indică faptul că, în urma investigațiilor de căutare, se poate ajunge la o anumită concluzie, însă nu și prima.
113. În orice caz, nu este evident că - în afară de natura infracțiunilor în cauză și de faptul că persoana nu este minoră - condițiile de la alineatul (2) adaugă cu adevărat ceva util la această prevedere.
114. *Prin urmare, este necesar să se elimine de la alineatul (2) condițiile referitoare la emiterea ordonanței de punere sub învinuire, sustragerea de la urmărire etc. și investigațiile de căutare.*
115. Alineatul (3) ar face o excepție de la infracțiunile pentru care nu este permisă finalizarea urmăririi penale, și anume, în cazul în care infracțiunile în cauză „sunt comise” de persoana care se sustrage de la urmărirea penală și „disjungerea ar afecta negativ desfășurarea completă și obiectivă a urmăririi penale și a audierilor de cercetare judecătorească”.
116. Această excepție nu este problematică, în sine. Cu toate acestea, există trei probleme în formularea alineatului (3).
117. În primul rând, alineatul (3) face referire la infracțiunile enumerate la alineatul (1), când, de fapt, acestea sunt enumerate la alineatul (2).
118. În al doilea rând, utilizarea sintagmei „sunt comise” în ceea ce privește infracțiunile riscă să favorizeze o încălcare a prezumției de nevinovăție, contrar articolului 6 alineatul (2) din Convenția Europeană, întrucât este de competența instanței, în urma unui proces, să stabilească dacă o persoană a comis o infracțiune.
119. În al treilea rând, alineatul (3) face referire numai la situația în care o persoană se sustrage de la urmărirea penală, în timp ce articolul 291¹ pare să se refere și la situațiile în care nu s-a stabilit locul aflării unei persoane sau aceasta a dispărut.
120. *Prin urmare, este necesar să se elimine aceste deficiențe din formularea alineatului (3).*

121. Alineatul (4) ar permite finalizarea urmăririi penale în ceea ce privește un învinuit, în cazurile în care există doi sau mai mulți învinuiți, urmărirea penală față de ceilalți învinuiți desfășurându-se în conformitate cu procedura generală.
122. O astfel de posibilitate nu este, în principiu, problematică, dar există două aspecte problematice.
123. În primul rând, formularea alineatului (4) face referire la faptul că finalizarea este dispusă „în lipsa învinuitului care este anunțat în căutare”.
124. Această formulare este destul de diferită de cea de la alineatul (1), unde este evident că se pot trage concluzii în urma căutării. De asemenea, referirea la faptul că finalizarea este dispusă de procuror, omite necesitatea înaintării unui demers către judecătorul de instrucție.
125. Ar fi mai consecvent cu prevederea în ansamblul său dacă alineatul (4) ar face referire la faptul că finalizarea este posibilă în ceea ce privește un învinuit pentru care sunt îndeplinite cerințele de la alineatele (1) și (2).
126. *Prin urmare, este necesară reformularea în consecință a alineatului (4).*
127. În al doilea rând, deși separarea cauzelor în care sunt implicați mai mulți învinuiți nu va duce neapărat la o nedreptate, nu va fi întotdeauna așa, în special atunci când învinuitul absent este o persoană pe care unul sau mai mulți alți învinuiți ar dori să o examineze ca martor.³⁰
128. Riscul unei astfel de inechități ar putea fi evitat, sau cel puțin minimizat, dacă ar exista o obligație specifică pentru judecătorul de instrucție, de a se asigura că acceptarea solicitării de judecare a cauzei *in absentia* nu ar cauza prejudicii celorlalți învinuiți, după audierea propunerilor învinuiților în cauză, în această privință.
129. *Prin urmare, este necesar să se adauge o astfel de calificare fie la alineatul (4), fie la noul articol 305¹ propus.*

Articolul 296

130. Modificarea propusă ar adăuga apărătorul ca recipient al unei copii a ordonanței de punere sub învinuire, în cazul înaintării acușării în conformitate cu articolul 282¹ sau în cazul finalizării urmăririi penale în conformitate cu condițiile articolului 291¹.
131. Această completare este o consecință a prevederilor din aceste două articole și nu este problematică, în sine.

---

³⁰ Un co-învinuit este un martor; *Trofimov c. Rusiei*, nr. 1111/02, 4 decembrie 2008, în care s-a constatat că imposibilitatea de a confrunța un co-învinuit dă naștere unei încălcări a articolului 6 alineatul (3) litera (d) din Convenția Europeană.

Articolul 297

132. Modificările propuse ar implica adăugarea a două alineate complet noi.
133. Primul – alineatul 2¹ - prevede prezentarea materialelor cauzei penale apărătorului căruia i se înmânează o copie a ordonanței de punere sub învinuire, atunci când fie (a) ordonanța de punere sub învinuire a fost înaintată prin comisie rogatorie, în conformitate cu condițiile articolului 282¹, iar învinuitul nu a revenit în țară, fie (b) judecătorul de instrucție a autorizat finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului, în conformitate cu condițiile articolului 291¹.
134. Această completare nu este doar o consecință a prevederilor din aceste două articole. Mai degrabă, ea adaugă, de asemenea, o prevedere importantă pentru a facilita reprezentarea juridică, în cazul în care persoana în cauză nu are propriul avocat și completează, astfel, alineatul (3) de la articolul 297.³¹
135. Al doilea alineat nou - 2² - ar impune ca, în cazurile prevăzute în articolul 282¹, o cauză să fie trimisă în judecată numai după executarea comisiei rogatorii de către statul străin.
136. Această calificare este adecvată, deoarece ar garanta că comisia rogatorie a avut posibilitatea de a-și îndeplini funcțiile.
137. Prin urmare, cele două modificări propuse nu sunt problematice.

Articolul 300

138. Modificarea propusă ar adăuga la lista de demersuri ale procurorului faptul că alineatul (1) impune judecătorului de instrucție să examineze. Completarea face referire la o solicitare de finalizare a urmăririi penale în lipsa învinuitului.
139. Această completare este o consecință a prevederii privind remiterea unor astfel de demersuri, din noul articol 291¹ propus și nu este problematică, în sine.

Articolul 301

140. Modificarea propusă ar adăuga finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului la lista de la alineatul (1) a acțiunilor de urmărire penală, care trebuie efectuate cu autorizarea judecătorului de instrucție.
141. Această completare este o consecință a prevederilor privind remiterea și examinarea unor astfel de solicitări, din noul articol 291¹ propus și a adăugării la articolul 300 alineatul (1) și nu este problematică, în sine.

---

³¹ Dar a se vedea punctul de vedere privind eficiența de la alin. 63 de mai sus.

Articolul 305¹

142. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă introdusă în Cod, care ar fi dedicată procedurii de examinare a demersurilor privind autorizarea finalizării urmăririi penale în lipsa învinuitului.
143. Această procedură ar implica: o ședință închisă cu participarea obligatorie a procurorului și a apărătorului ales sau desemnat din oficiu; cerințele care trebuie incluse în demersul procurorului; măsurile pe care judecătorul de instrucție le poate lua; necesitatea unei încheieri motivate privind respingerea demersului; o restricție privind adresările repetate; și posibilitatea de a contesta cu recurs încheierile judecătorului de instrucție.
144. Participarea obligatorie a apărătorului, prevăzută la alineatul (1), reprezintă o garanție importantă pentru învinuit, în special în ceea ce privește asigurarea unei examinări adecvate a justificării pentru finalizarea urmăririi penale în lipsa acestuia.³²
145. În conformitate cu alineatul (2), solicitarea trebuie să indice nu numai infracțiunea relevantă și prevederea relevantă din Codul Penal aplicabilă acesteia, ci și: circumstanțele din care rezultă bănuiala rezonabilă că învinuitul a săvârșit fapta; circumstanțele care confirmă faptul că acesta se sustrage de la urmărirea penală; măsurile luate pentru a-l găsi, însoțite de probe relevante; circumstanțele care justifică continuarea urmăririi penale în lipsa învinuitului; precum și argumentele și circumstanțele de fapt și lista probelor în susținerea demersului, inclusiv lista martorilor care urmează să fie audiați cu privire la circumstanțele care ar confirma sau infirma eschivarea de la urmărirea penală.
146. Există un element de repetiție în ceea ce privește specificarea probelor necesare, dar acest lucru nu este problematic, deoarece subliniază necesitatea ca procurorul să prezinte un caz justificat.
147. Cu toate acestea, referirea la faptul că învinuitul se sustrage de la urmărirea penală omite celelalte două concluzii posibile ale măsurilor de identificare a locului aflării acestuia, și anume, fie (a) acestea pur și simplu nu pot fi stabilite fără a însemna că acesta se sustrage de la urmărirea penală, fie (b) locul aflării acestuia a fost stabilit și nu este posibil ca acesta să participe la proces deoarece se află în închisoare sau este grav bolnav într-o altă țară.
148. Acest lucru este în contradicție cu alte prevederi din Proiectul de lege și, de asemenea, cu justificarea acestora prezentată în Nota informativă.
149. În plus, este posibil să aibă un efect prejudiciabil asupra persoanelor care nu se sustrag efectiv de la urmărirea penală, ceea ce ar putea duce la respingerea nejustificată a solicitărilor de reexaminare a cauzei lor.

---

³² *Ibidem.*

150. *Prin urmare, este necesar ca demersul să furnizeze informații cu privire la posibilele alternative ale sustragerii unei persoane de la urmărirea penală, și anume, faptul că locul aflării acesteia este, pur și simplu, necunoscut sau că locul aflării este cunoscut, dar nu este posibil ca persoana să se prezinte la proces din motive justificate.*
151. Alineatul (3) oferă judecătorului de instrucție posibilitatea de a audia martori, de a examina cererile părților sau de a examina alte probe relevante, fie din oficiu, la cererea părților, în scopul de a decide dacă au fost luate toate măsurile necesare pentru a identifica locul aflării învinuitului și dacă acesta se sustrage de la urmărirea penală.
152. Astfel de posibilități oferă judecătorului de instrucție o bază pentru a stabili dacă există o bază suficientă pentru a determina dacă este oportună autorizarea finalizării urmăririi penale.
153. Cu toate acestea, ca și în cazul alineatului (2),³³ referirea finală la faptul că învinuitul se sustrage de la urmărirea penală omite celelalte două concluzii posibile ale măsurilor de identificare a locului aflării, și anume, fie (a) că acestea pur și simplu nu pot fi stabilite fără a însemna că se sustrage de la urmărirea penală, fie (b) că locul aflării acestuia a fost stabilit și prezentarea lui la proces nu este posibilă, din motive justificate.
154. Acest lucru este, ca și în cazul alineatului (2), inadecvat.
155. *Prin urmare, este necesar ca alineatul (3) să precizeze că rolul judecătorului de instrucție nu se limitează la a concluziona că persoana s-a sustras de la urmărirea penală.*
156. Cerința privind o încheiere motivată de la alineatul (4) face referire numai la refuzul de a accepta demersul procurorului, fie pentru că nu au fost îndeplinite cerințele legale pentru aceasta, fie pentru că nu a fost dovedit faptul că învinuitul în cauză se sustrage de la urmărirea penală și a fost anunțat în căutare.
157. Nu pare adecvat de adoptat o încheiere motivată doar în cazul respingerii unui demers, deoarece o încheiere este cu atât mai importantă în cazul în care un demers este aprobat, deoarece aceasta este singura modalitate de a ști care a fost baza pentru ca judecătorul de instrucție să fie convins că existau într-adevăr motive suficiente pentru a autoriza efectiv continuarea urmăririi penale în lipsa învinuitului. Într-adevăr, în lipsa unor astfel de motive, posibilitatea dreptului de recurs prevăzut la alineatul (6) ar fi lipsită de sens, din perspectiva învinuitului.
158. *Prin urmare, este necesară adăugarea unui alineat care să solicite ca autorizarea unui demers să fie însoțită, de asemenea, de motivele pentru care judecătorul de*

---

³³ A se vedea alin. 147-149 de mai sus.

instrucție a fost convins că există suficiente motive de fapt și de drept pentru finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului.

159. În mod clar, este esențial ca un judecător care decide cu privire la un demers din partea unui procuror să examineze cu atenție informațiile prevăzute de respectivul alineat și să nu accepte un demers la prima vedere. În lipsa unui astfel de scrutin, există o probabilitate crescută ca Curtea Europeană să constate că recurgerea la procedura *in absentia* nu a fost justificată.

160. *Prin urmare, este necesară asigurarea unei formări specifice pentru judecători, în ceea ce privește examinarea demersurilor de finalizare a procedurilor in absentia.*

161. Alineatul (5) ar limita admiterea demersurilor repetate de autorizare a finalizării urmăririi penale în lipsa învinuitului, după respingerea acestora, numai în cazul în care apar circumstanțe noi care să stabilească faptul că nu a fost posibilă identificarea locului aflării învinuitului. O astfel de limitare trebuie să garanteze că nu există o obligație nejustificată de a reexamina această chestiune și, prin urmare, este adecvată.

162. Alineatul (6) prevede, după cum s-a văzut, un drept de recurs împotriva oricărei încheieri a judecătorului de instrucție privind un demers de finalizare a urmăririi penale în lipsa învinuitului. Acest lucru este pe deplin adecvat, având în vedere importanța soluționării unei cauze în lipsa învinuitului. Cu toate acestea, după cum s-a menționat deja,³⁴ această posibilitate va avea sens pentru învinuit doar dacă judecătorul de instrucție oferă motive pentru acceptarea demersului procurorului.

Articolul 321

163. Modificarea propusă ar adăuga o nouă condiție la alineatul (4) la cerința ca procesul să fie amânat în cazul în care învinuitul nu se prezintă, și anume că urmărirea penală a fost finalizată în lipsa învinuitului, în conformitate cu condițiile articolului 291¹.

164. Această completare este o consecință a posibilității finalizării unei urmăririi penale în acest mod, care ar fi introdusă de Proiectul de lege, și nu este problematică, în sine.

Articolul 465⁵

165. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă în Cod și ar fi prima dintre mai multe prevederi care ar fi adăugate la Titlul II, Capitolul V, care face referire la procedura de revizuire excepțională.

166. Prevederea actuală face referire la cererea de reluare a examinării unei cauze penale care implică o persoană judecată și condamnată *in absentia*.

---

³⁴ A se vedea alin. 157 de mai sus

167. Alineatul (1) prevede că o cerere de reluare a examinării trebuie înaintată în termen de 30 de zile de la momentul în care hotărârea instanței de judecată a fost adusă la cunoștință contra semnăturii.
168. Acest termen pare, în aparență, rezonabil.
169. Cu toate acestea, formularea alineatului este neclară în ceea ce privește persoana care furnizează semnătura, deoarece după „semnătura” nu apare „acestuia/acesteia” și nu se stipulează că este vorba de semnătura „persoanei”.³⁵
170. În plus, este un termen limită absolut și nu permite posibilitatea ca, în cazul în care există justificări bine întemeiate pentru nerespectarea acestuia, cum ar fi o boală gravă, acesta să nu fie respectat. Nu se poate spune că această dificultate potențială este atenuată de posibilitatea prevăzută la alineatul (4) ca o cerere de reluare a examinării cauzei penale să fie depusă de către apărător instanței care ultima s-a pronunțat asupra fondului cauzei, deoarece este posibil ca acesta să nu fi primit nicio instrucțiune cu privire la formularea unei cereri și este posibil ca acesta să fi decedat sau, de asemenea, să fie grav bolnav.
171. *Prin urmare, este necesar să se precizeze că semnătura obligatorie este cea a persoanei condamnate și să se prevadă posibilitatea de a nu se ține seama de termenul limită atunci când sunt stabilite circumstanțe excepționale de natura celor menționate la alineatul precedent.*
172. Alineatul (2) stabilește patru circumstanțe în care judecarea cauzei nu poate fi reluată, și anume: (a) persoana condamnată a fost informată cu privire la procesul penal și a lipsit, în mod nejustificat, de la judecarea cauzei; (b) persoana condamnată a desemnat un apărător ales care a participat la orice etapă a procesului penal; (c) persoana nu a declarat apel sau și-a retras apelul după ce a fost informată cu privire la sentința de condamnare; și (d) persoana a solicitat să fie judecată *in absentia*.
173. Primul dintre aceste motive este, în principiu, în concordanță cu jurisprudența elaborată de Curtea Europeană, deoarece are potențialul de a echivala cu o renunțare neechivocă la dreptul de a fi prezent la proces.
174. Cu toate acestea, în practică, respectarea articolului 6 din Convenția Europeană va fi asigurată numai dacă instanțele aderă la abordarea Curții Europene pentru a stabili dacă absența persoanei de la proces a fost nejustificată.³⁶
175. Cel de-al doilea motiv ar putea, la prima vedere, să pară, în mod similar, un exemplu de renunțare la prezență. Cu toate acestea, sintagma „la orice etapă a procesului penal” are capacitatea de a acoperi implicarea apărătorului doar într-un interogatoriu al poliției sau într-o procedură referitoare la măsurile de restricție, în etapa arestării

---

³⁵ A se vedea formulările de la articolul 239 alineatul (3), articolul 240 alineatul (3) și articolul 242 alineatul (1) cu privire la citație.

³⁶ A se vedea alin. 26 de mai sus.

preventive. Ar fi corect să se considere că o persoană renunță la posibilitatea de a fi prezentă la proces și la orice cale de atac, în cazul în care alege să fie reprezentată la aceasta și nu într-o etapă anterioară, de către un avocat ales de ea.

176. *Prin urmare, este necesară o îndrumare clară a instanțelor cu privire la jurisprudența Curții Europene referitoare la absența nejustificată de la proces. În plus, este necesară înlocuirea sintagmei „în orice etapă a procesului penal” cu „la proces și orice cale de atac”.*

177. Alineatul (3) se referă la aplicarea termenului limită de 30 de zile în cazul în care persoana în cauză a fost predată autorităților din Republica Moldova, în urma unei solicitări de extrădare. În astfel de cazuri, termenul limită va curge de la predarea și comunicarea condamnării. În principiu, acest lucru pare adecvat, dar, după cum s-a observat în legătură cu alineatul (1), pot exista motive pentru care nerespectarea nu este cu adevărat fezabilă și trebuie să se prevadă din nou o anumită discreție în ceea ce privește aplicarea acestuia.

178. *Prin urmare, este necesară existența posibilității de a nu se ține seama de termen, în cazul în care se stabilesc circumstanțe excepționale.*

179. Alineatul (4) ar permite ca o solicitare de reexaminare să fie înaintată personal sau de către apărător instanței care ultima s-a pronunțat asupra fondului cauzei. Acest fapt are potențialul de a evita dificultatea de a forța persoana condamnată să vină în Republica Moldova chiar înainte de a fi asigurată o reexaminare a cauzei, fapt considerat nejustificat de Curtea Europeană.³⁷

180. Cu toate acestea, după cum a fost deja remarcat,³⁸ nu există nicio garanție că apărătorul menționat la alineatul (4) va fi disponibil sau dispus să depună cererea și, desigur, în cazul în care este vorba de un apărător desemnat din oficiu, este posibil ca persoana condamnată să nu aibă deloc încredere în acesta. În aceste circumstanțe, ar fi oportun să se permită, de asemenea, ca cererea să fie depusă de un apărător ales de persoana condamnată.

181. *Prin urmare, este necesară revizuirea în consecință a alineatului (4).*

Articolul 465⁶

182. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă în Cod și ar face referire la soluționarea cererii de reluare a examinării cauzei penale.

183. Astfel, aceasta ar acoperi la alineatele (1)-(6): stabilirea termenelor pentru examinarea admisibilității cererii; desemnarea unui avocat în cazul în care persoana care formulează cererea este arestată; examinarea dacă cererea a fost formulată în condițiile prevăzute în articolul 465⁵ și dacă a fost pronunțată o hotărâre anterioară

---

³⁷ A se vedea alin. 19.

³⁸ A se vedea alin. 170.

asupra motivelor invocate în cerere; admiterea sau respingerea cererii; suspendarea, integrală sau parțială, a executării sentinței supuse reexaminării; și aplicarea măsurilor preventive.

184. În plus, alineatele (7) și (8) prevăd posibilitatea contestării încheierii de admitere a cererii împreună cu fondul și, respectiv, a atacării cu recurs a încheierii de respingere a cererii.

185. Toate aceste prevederi sunt adecvate.

186. Cu toate acestea, nu este evident că necesitatea desemnării unui avocat pentru persoana care formulează cererea trebuie limitată la alineatul (2), la cazul în care aceasta se află în arest. Deși este probabil ca, cel puțin în unele cazuri, o persoană condamnată *in absentia* să fie arestată în momentul în care se analizează o cerere de reluare a examinării cauzei penale, acest lucru nu va fi, în mod necesar, astfel. Prin urmare, nu trebuie exclusă posibilitatea ca o persoană condamnată *in absentia* să necesite un avocat desemnat, chiar și în cazul în care aceasta nu a fost arestată.

187. *Prin urmare, este necesară eliminarea restricției privind desemnarea unui avocat pentru situațiile în care persoana care formulează cererea se află în arest.*

Articolul 465⁷

188. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă în Cod și ar face referire la examinarea unei cereri după admiterea acesteia.

189. În mod special, la alineatele (1) și, respectiv, (2), se prevede că reexaminarea se va efectua în conformitate cu regulile de procedură privind judecarea în primă instanță și că, la solicitarea părților, instanța poate reexamina probele administrate în cursul judecăților anterioare și poate administra probe noi.

190. Aceste prevederi sunt pe deplin adecvate. Desigur, cele privind probele sunt deosebit de importante, deoarece contribuie la asigurarea faptului că reexaminarea asigură un proces echitabil, astfel cum prevede articolul 6 din Convenția Europeană.

Articolul 465⁸

191. Aceasta ar fi o prevedere complet nouă în Cod și ar face referire la hotărârile luate după reexaminarea cauzei.

192. Astfel, alineatul (1) prevede ca instanța să pronunțe o hotărâre care să trateze toate aspectele care trebuie stabilite la încheierea unui proces, în mod special, în ceea ce privește pronunțarea unei sentințe de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal și de punere în libertate a învinuitului.

193. Alineatul (2) prevede că hotărârea poate fi supusă apelului și recursului, în conformitate cu prevederile general aplicabile din Cod.

194. Toate aceste prevederi sunt pe deplin adecvate.

Capitolul IX, Titlul III, Secțiunea 5

195. Această prevedere, care tratează rejudecarea persoanelor judecate *in absentia*, în caz de extrădare, ar fi abrogată integral.

196. Acest lucru ar fi adecvat, deoarece, în cazul în care proiectul de lege ar fi adoptat, această posibilitate nu ar mai surveni.

E. CONCLUZIE

197. Prevederile din Proiectul de lege sunt compatibile, în sens larg, cu abordarea impusă de Curtea Europeană în cazul în care se recurge la proceduri *in absentia*.

198. Cu toate acestea, există anumite prevederi în care o astfel de coerență necesită o anumită revizuire a textului. În plus, trebuie clarificate câteva puncte și trebuie corectată o eroare în text. În plus, există unele aspecte privind Proiectul de lege pentru care trebuie luate măsuri adecvate, fie pentru a pregăti punerea acestuia în aplicare, fie pentru a monitoriza modul în care acesta funcționează în practică.

199. Revizuirile textului se referă, în mod special, la:

- Articolul 282 alineatul (5), articolul 291¹ alineatele (1) și (3), articolul 305¹ alineatele (2) și (3), astfel încât acestea să nu se limiteze la sustragerea de la urmărirea penală, ci să facă referire și la faptul că locul aflării unei persoane nu este cunoscut sau că locul aflării acesteia este cunoscut, dar există motive justificate pentru a participa la investigație sau la judecarea cauzei;
- Articolul 282¹ astfel încât să fie înlocuită trimiterea la „se ascunde” cu „este stabilit a fi”;
- Articolul 291¹ alineatul (2), astfel încât să fie eliminată repetarea inutilă a alineatului (1);
- Articolul 291¹ alineatul (1), astfel încât să fie înlocuită „dispunerea” cu „solicitarea”;
- Articolul 291¹ alineatul (3) astfel încât să fie evitată referirea la o persoană care a „comis” infracțiuni;
- Articolul 291¹ alineatul (4) astfel încât să se facă referire la faptul că finalizarea este posibilă atunci când sunt îndeplinite cerințele de la alineatele (1) și (2) și a se adăuga o condiție conform căreia judecătorul de instrucție trebuie să fie convins că judecarea unui co-învinuit *in absentia* nu ar aduce atingere procesului niciunui alt co-învinuit;

- Articolul 305¹ astfel încât să fie adăugat un alineat care să prevadă ca autorizarea unui demers să fie însoțită, de asemenea, și de motivele pentru care judecătorul de instrucție a fost convins că există suficiente motive de fapt și de drept pentru finalizarea urmăririi penale în lipsa învinutului;
  - articolul 465⁵ alineatul (1) astfel încât să se ofere posibilitatea de a nu se ține seama de termen în circumstanțe excepționale și să se înlocuiască sintagma „în orice etapă a procedurii penale” cu „la proces și orice căi de atac”.
  - articolul 465⁵ alineatul (3), astfel încât să se ofere posibilitatea de a nu se ține seama de termen în circumstanțe excepționale;
  - articolul 465⁵ alineatul (4), astfel încât să se permită formularea unei cereri de către un apărător ales de persoana condamnată; și
  - Articolul 465⁶ alineatul (2), astfel încât să fie eliminată restricția privind desemnarea unui avocat în situațiile în care persoana care formulează cererea se află în arest.
200. Este necesară corectarea anumitor erori textuale de la articolul 291¹ alineatele (2) și (3).
201. În plus, este necesară confirmarea aplicabilității articolului 69 alineatul (3), în cazul în care se impune numirea unui apărător.
202. De asemenea, este necesară clarificarea în:
- articolul 291¹ alineatul (1), modul în care se stabilesc informațiile care însoțesc un demers și faptul că este responsabilitatea procurorului să solicite numirea unui apărător, dacă este cazul; și
  - articolul 465⁵ că semnătura necesară este cea a persoanei condamnate și să se prevadă posibilitatea de a nu se ține seama de acest termen atunci când se constată circumstanțe excepționale de natura celor menționate la alineatul precedent.
203. În plus, va fi necesară asigurarea unei formări adecvate a judecătorilor în ceea ce privește examinarea demersurilor de finalizare a procedurilor *in absentia* și, în mod special, cu privire la jurisprudența Curții Europene referitoare la justificarea unei absențe de la proces.
204. În cele din urmă, este necesară urmărirea îndeaproape a aranjamentelor privind participarea apărătorului și privind răspunsul la orice situație în care devine evident că o astfel de reprezentare se dovedește a nu fi eficientă.
205. Niciunul dintre aceste paragrafe nu contravine schemei generale a Proiectului de lege, iar adoptarea acestora trebuie să asigure că, odată adoptate, sunt compatibile din punct de vedere formal cu cerințele Convenției Europene și trebuie să contribuie la realizarea obiectivului respectiv în practică.